

нестандартному підході до розв'язання проблем; розробці нових методів, форм, прийомів і засобів та їх оригінальне поєднання; ефективному використанні отриманого досвіду; вмінні трансформувати методичні рекомендації в конкретні педагогічні дії; вмінні бачити розмаїття способів подолання однієї і тієї ж проблеми тощо. Тому основний показник рівня сформованості індивідуального іміджу, індивідуального стилю діяльності – це показник креативності, направленості на активну спостережливу та перетворюючу діяльність.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Індивідуальний імідж майбутнього педагога повинен відповідати суспільним потребам та інтересам. Відтак педагог – це гідна людина-гуманіст, про що свідчить її фізичний вигляд, мова, уміння будувати суб'єкт-суб'єктні відносини з учнями, професійна діяльність.

Формування індивідуального іміджу майбутнього педагога – це один зі шляхів гуманізації освіти і підвищення ефективності педагогічної діяльності. З огляду на це сутність іміджу учителя, його роль, умови формування вимагають особливого розгляду, розробки способів діагностики, стимулювання прояву, перетворення в повноцінний фактор педагогічного процесу.

Література:

1. Горелова Г.Г. Кризисы личности и педагогическая профессия / Г.Г.Горелова. – М, 2004. – 320 с.
- 2.Палеха Ю.І. Іміджіологія: Навч. посібник / За заг. ред. З.І. Тимошенко.-К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 324 с.
- 3.Панасюк А.Ю. Вам нужен имиджмейкер? Или о том, как создавать свой имидж / А.Ю.Панасюк. – М.:Дело, 2001. – 240 с.
- 4.Панасюк А.Ю. Формирование имиджа: стратегия, психотехнологии, психотехники / А.Ю. Панасюк. – М.: Омега-Л, 2008. – 266 с.
- 5.Перельгина Е.Б. Имиджеология / Е.Б. Перельгина. – М.:Дело, 2002. – 316 с.
- 6.Перельгина Е.Б. Психология имиджа / Е.Б.Перельгина. – М.:Аспект Пресс, 2002. – 223 с.

Статья посвящена формированию индивидуального имиджа будущего педагога. В статье раскрыты понятие и сущность педагогической имиджеологии, индивидуального имиджа учителя. Рассмотрены виды, составляющие элементы индивидуального имиджа, представлена их короткая характеристика. Определены компоненты индивидуального имиджа будущего педагога.

The article is dedicated to the formation of teacher's individual image. The article discovers conception and nature of pedagogical imageology, individual image. It defines types, elements of individual image and their short characteristic. The article discovers components of individual image.

УДК 378.01

Архипова С. П.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВИТИ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

У статті розглядаються основні тенденції розвитку соціально-педагогічної освіти у контексті ідей Болонського процесу.

Постановка проблеми. У сучасному світі освіта стає одним із найважливіших факторів, які впливають на життєдіяльність соціуму та сприяють економічному

зростанню, соціальної стабільності, розвитку інститутів громадянського суспільства, гармонізації і стабілізації соціокультурних і міжособистісних відносин [1].

Справедливо оцінюючи значення освіти як стратегічного фактору суспільного розвитку і фундаменту національної безпеки, передові країни світу постійно і планомірно нарощують рівень і якість освіти, роблять все можливе для відновлення і накопичення освітніх ресурсів [2, с. 5].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Україна чітко визначила орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, щораз наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу, на що спрямовані зусилля багатьох учених і практиків (А.Алексюк, В.Андрущенко, І.Бабич, В.Грубінко, С.Гончаренко, В.Кремінь, М.Євтух, В.Козаков, С.Сисоєва, М.Степко, Л.Таважнянський, В.Шинкарук та ін.).

Спираючись на ці дослідження, можна зазначити, що провідними критеріями освіти в рамках Болонського процесу є якість підготовки фахівців; зміцнення довіри між суб'єктами освіти; відповідність європейському ринку праці; мобільність; посилення конкурентоспроможності системи освіти [3].

Підготовка соціальних педагогів у вищих навчальних закладах України розпочалась порівняно недавно, тому потребує вдосконалення. Особливої уваги набувають питання гармонізації теоретичного і практичного складників підготовки, формування у майбутніх соціальних педагогів професійних умінь бачити нове в теорії та інтегрувати теоретичні знання в соціально-педагогічну діяльність, а відтак реалізації соціалізуючої функції освітнього простору.

Нині науковцями розроблено базові положення щодо змісту підготовки соціальних педагогів та соціальних працівників, обґрунтовано важливе значення їх психолого-педагогічної підготовки, проведено дослідження історичних передумов виникнення і розвитку інституту соціальних педагогів, проаналізовано питання професійного становлення соціальних педагогів та соціальних працівників, а також досвід підготовки фахівців соціальної сфери за кордоном (Р.Вайнола, О.Безпалько, Н.Заверико, І.Зверєва, А.Капська, І.Козубовська, І.Мигович, Л.Міщик, М.Лукашевич, Г.Лактіонова, В.Поліщук, О.Пічкара, С.Харченко та ін.).

Проте проблема удосконалення підготовки фахівців соціальної сфери у контексті ідей Болонського процесу не знайшла належного висвітлення в працях науковців, хоч приєднання України до Болонського процесу дає новий імпульс модернізації вищої професійної освіти, відкриває додаткові можливості для підвищення якості професійної підготовки фахівців.

Формулювання цілей статті. Метою нашої статті є аналіз сучасних тенденцій розвитку соціально-педагогічної освіти у контексті ідей Болонського процесу, її спеціалізації і технологізації, а також готовності студентів до навчання в нових умовах.

Виклад основного матеріалу. Входження України у світовий освітній простір, її участь у Болонському процесі, соціально-економічні реалії XXI ст. висувають нові вимоги щодо модернізації соціально-педагогічної освіти. З точки зору питань, що розглядаються, дуже важливим є розуміння сутності і змісту якості освітньої системи, результатів освітньої діяльності і процесів їх досягнення з точки зору обох сторін – споживача і виробника. Це розуміння має особливе значення для формування політики ВНЗ, для встановлення стандартів якості освітніх послуг та визначення критеріїв їх оцінки.

Цікавою у цьому плані є думка вчених Дослідницького центру проблем якості підготовки фахівців Н.Селезньової, А.Субетто та ін. [5]. Методологічно обґрунтованим і виправданим ми вважаємо представлення ними структури якості освіти як єдності якості самої системи освіти, якості освітніх процесів і якості результатів освіти (рівня освіченості). Винятково важливим є розуміння того, що якість освіти формується і проявляється у двох її основних формах: внутрішня якість (освітнє середовище) і зовнішня якість (ступінь впливу освіти на суспільство) [2, с.10].

При аналізі вимог до якості соціально-педагогічної освіти важливо враховувати дві важливі складові якості: «інструментально вимірювана якість», яка стосується стандартизованих аспектів освітніх послуг і так звана «якість відчуття», яка пов'язана з нематеріальними чи психологічними аспектами освіти.

Освітня діяльність, як і будь-яка інша людська діяльність, передбачає наявність чотирьох основних елементів: суб'єкта, предмета, засобів і середовища діяльності. Сучасні тенденції розвитку соціально-педагогічної освіти в рамках цієї моделі будуть залежати від характеристик кожного елемента: *суб'єкта освіти* – навчального закладу і осіб, які здійснюють освітню діяльність (викладача, методист, керівник практики, автор програми, посібника, методичних матеріалів, студент і т.п.); *предмета освітньої діяльності* – всього того, що перетворюється в діяльності суб'єкта (інформація, відносини, установки, інші матеріальні і нематеріальні об'єкти);

освітнього середовища (від оснащеності навчального процесу до характеру взаємовідносин, культури, традицій і т.п.).

Своєрідною відповіддю на проблемну ситуацію в освіті, яка виникла в результаті протиріччя між необхідністю забезпечити сучасну якість освіти, яка б відповідала міжнародним вимогам, і неможливістю розв'язати це завдання традиційним шляхом за рахунок подальшого збільшення інформації, яку потрібно засвоїти, є орієнтація вимог до рівня підготовки фахівців на досягнення професійної компетентності. Тобто мета професійної підготовки сучасного фахівця задається як очікуваний результат – становлення професійної компетентності [4].

Орієнтація та досягнення професійної компетентності задає принципово іншу логіку організації вищої професійної освіти, приводить до необхідності змін усіх компонентів освітнього процесу.

Нові завдання, які стоять перед системою освіти, традиційними методами і в рамках звичних форм організації навчального процесу не можливо вирішити так, щоб підвищення самостійності студентів, індивідуалізацію навчання, розвиток інтелектуальних і практичних умінь майбутніх фахівців можна було б назвати ефективною.

Провідною ідеєю, яка зафіксована у Болонській декларації є ідея запровадження індивідуальних освітніх маршрутів (індивідуально орієнтованого навчання). Досягти активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищити інтерес до процесу пізнання, організувати навчальний процес як творчий допоможуть нестандартні методики, які включають такі способи і засоби навчання, які сприяють оптимізації та інтенсифікації навчального процесу з урахуванням специфіки педагогічних систем (відкритих, динамічних та ймовірнісних).

В літературі ми знаходимо різні думки щодо шляхів модернізації навчального процесу у ВНЗ. Перший шлях – впровадження інновацій в рамках традиційної системи (найменш безболісний, але і малоефективний). Другий шлях – впровадження інновацій , які частково або епізодично порушують елементи традиційної системи. Третій шлях – руйнування традиційної системи шляхом заміни її новою (це складний шлях, іноді довготривалий, але якщо він пройшов стадію попередньої перевірки в умовах експерименту, то і перспективний) [8,с.68].

Технологія підготовки фахівців соціальної сфери, ґрунтується на таких концептуальних ідеях:

- в основі змісту підготовки соціальних педагогів за новою технологічною системою лежить оволодіння досвідом соціально-педагогічної діяльності; навчально-професійна діяльність студентів виступає інтегруючим фактором усієї системи підготовки;

- логіка навчального процесу будується за схемою – від практики, суб'єктивного досвіду до теоретичних узагальнень;

- активне оволодіння досвідом соціально-педагогічної діяльності відбувається поетапно і системно (безвідривна практика вже на першому курсі, залучення до волонтерської діяльності з перших тижнів перебування в університеті; громадська діяльність; участь у роботі студентської соціальної служби; різні види практик тощо);
- створення альтернативи для самостійного вибору (спільні роздуми; спонукання до самоаналізу; звернення до досвіду старшокурсників, випускників, поради; підказки; схвалення дій; навіювання тощо);
- запровадження у навчальний процес нетрадиційних форм навчання (узагальнювальні лекції, різноманітні тренінги, які часто проводяться спільно з практичним працівниками; практичні заняття з розв'язання педагогічних задач і аналізу соціально-педагогічних ситуацій; семінар-гра; семінар-аукціон; лекція з помилками; ділові ігри; конференції; діагностичні заняття і т.п.);
- розвиток соціального досвіду в умовах соціокультурної діяльності у ВНЗ;
- пізнання соціально-педагогічної дійсності на основі систематичного, планомірного спостереження й аналізу соціально-педагогічних ситуацій; включення студентів у процес самоосвіти і самовиховання; залучення студентів до творчої діяльності, до науково-дослідної роботи;
- налагодження та підтримка зв'язків, які спрощують потрібну взаємодію сторін навчального процесу (навчальний заклад – соціальна установа, соціальна установа – клієнт, клієнт – студент, студент – супервізор, супервізор – навчальний заклад, супервізор – соціальна установа, навчальний заклад – студент, студент – соціальна установа).

В якості основних освітніх стратегій соціально-педагогічної освіти, можна назвати технології, які вже широко апробовані в практичній діяльності освітніх закладів різного рівня: модульно-рейтингова технологія навчання, її різновиди (модульна технологія навчання, рейтингова технологія навчання, рейтингова інтенсивно-модульна технологія навчання); технологія природного навчання; контрольно-корекційна технологія навчання; парацентрична технологія навчання; технологія індивідуальних освітніх технологій; технологія діалогової взаємодопомоги; технологія персонального навчання; технологія повного засвоєння знань; індивідуально-бригадна технологія навчання; кооперативна технологія навчання; індивідуальна технологія навчання (Макарова); технологія індивідуального навчання (Драля); гнучка технологія проблемно-модульного навчання; дуальна технологія навчання; інтегративно-модульна технологія навчання [7,с.69-69].

Умовами реалізації стратегій професійної освіти є формування власної позиції майбутнього соціального педагога під впливом вибору і реалізації кожним студентом індивідуальної траєкторії отримання освіти, в якій інтегрується власне освіта, її рефлексія, обговорення студентами разом із викладачем освітніх ситуацій, спільна пошукова і науково-дослідна робота.

Аналізуючи умови реалізації стратегії соціальної освіти в сучасних умовах, слід назвати три характеристики Болонського процесу, які, з одного боку, враховують зміни психології нового покоління, а з іншого – сприяють запровадженню і розповсюдженню таких змін. Це, по-перше, усвідомлення незворотності того, що відбувається, по-друге, становлення нової моделі інтелекту студентів і, по-третє, формалізація освітньої діяльності [3].

Впровадження Болонської системи спрямоване, по-перше, не тільки на досягнення кожним студентом запланованих результатів, а й на створення необхідних для цього умов; по-друге, на виявлення та розвиток особистісних якостей майбутніх фахівців, їхнього мислення, пізнавальних здібностей, навичок самостійного набуття знань з метою якісної підготовки до майбутньої соціально-педагогічної діяльності та суспільної життєдіяльності.

А звідси й цілий ряд завдань, які сьогодні повинні вирішувати вищі навчальні заклади: забезпечення неперервності професійної освіти, наступності освітніх програм

різного рівня; здійснення взаємодії з метою забезпечення доступності, підвищення якості професійної освіти; створення навчально-методичного забезпечення, яке б супроводжувало вибір майбутнього фахівця; створення і запровадження сучасних засобів контролю за якістю освіти на усіх рівнях і ступенях системи неперервної професійної освіти; перехід на модульну структуру змісту освітньої програми, а також перехід на кредитно-залікову систему; створення і впровадження інноваційних освітніх програм, які відображали б пріоритетні напрями розвитку науки і забезпечували підготовку фахівців світового рівня; розвиток інфраструктури ВНЗ, оновлення освітнього середовища, структури управління навчальним процесом і факультетом; забезпечення належної матеріально-технічної бази, розширення доступу студентів і викладачів до електронних ресурсів, модернізація бібліотеки, створення медіатеки; перетворення кафедри у науково-освітній центр; розробка нових підходів до розрахунку навантаження кафедри і кожного викладача; перегляд видів діяльності викладачів; перегляд кадрової політики; пошук шляхів подолання стереотипів, які склалися в організації освітнього процесу, розгортання проектної діяльності з розробки науково-обґрунтованих рекомендацій технологій, методик використання сучасного наукового знання; розвиток транснаціональної освіти, яка матиме такі механізми навчання, як дистанційне, модульне тощо, і нові освітні заклади (Офшорні навчальні заклади, корпоративні університети, міжнародні навчальні заклади, віртуальні університети і т.п.)

Перевагою Болонського процесу стає те, що сьогодні якісну професійну освіту можна отримати без перевантажень навчальних планів і з максимальною свободою вибору для студентів. І слово «вибір» тут є ключовим.

Збільшення частки і ролі вибору, свободи і відповідальності за нього сьогодні є одним із актуальних завдань розвитку вітчизняного освітнього простору. А студент сьогодні має реальне право формувати своє рішення у виборі: освітньої програми (бакалавр, спеціаліст, магістр); формату нелінійного розкладу (індивідуальне планування послідовності освітнього процесу); дисциплін, профілю, спеціалізації (соціальна педагогіка, спеціалізація: практична психологія; соціальна педагогіка, спеціалізація: сімейне гувернерство; соціальна робота, спеціалізація: соціально-правовий захист і т.п.); додаткових програм (в тому числі і в інших ВНЗ) (студентам надається право вибору другої вищої освіти); завдання для науково-дослідної роботи (участь у різноманітних конкурсах, науково-практичних семінарах, конференціях і т.п.); характеру і технологій самостійної роботи (студент отримує можливість не заучувати готові знання, а опановувати певні види діяльності, імітувати їх, аналізувати чужий досвід, створювати новий досвід у проектуванні і т.п.).

Досягнення цілей Болонської декларації визначає напрями змін процесу підготовки фахівців як процесу, який розширює життєвий простір, в якому особистість будує, набуває певної «траєкторії власного руху» відповідно до таких орієнтирів: цінності зовнішнього світу і цінності внутрішнього світу (самопізнання, самооцінка, саморозвиток).

Таким чином, можна стверджувати, що приєднання України до Болонського процесу дає новий поштовх для реформування підготовки соціальних педагогів, відкриває додаткові можливості для підвищення її якості.

А наша спільна діяльність з оновлення соціально-педагогічної освіти зможе забезпечити певні соціальні ефекти: становлення людини нового культурного типу; досягнення нової якості освіти; підвищення престижу фахівців з вищою соціально-педагогічною освітою; задоволеність роботодавців якістю професійної підготовки; усталеність соціального партнерства; зниження соціальної напруги у суспільстві засобами освіти тощо.

Ефективність і результативність цієї роботи залежить від злагодженості дій усіх вищих навчальних закладів України.

Література:

1. Болонський процес у фактах і документах / Упорядники Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабич І.І. – Київ – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. Гнатюка, 2003. – 52 с.
2. Бордовский Г.А., Тряпицын С.Ю. Концептуальные подходы к управлению качеством современного образования // Информационный бюллетень № 1 (29) – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2006. – С.5-19.
3. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник / За ред. В.К. Кременя. – К.: Освіта, 2004. – 384 с.
4. Компетентностный подход в педагогическом образовании: Коллективная монография / Под ред. В.А. Козырева, Н.Ф. Радионовой, А.П. Тряпицыной. СПб.: Изд-ва РГТУ им. А.И. Герцена, 2005 – С.15-44
5. Новое качество высшего образования в современной России (содержание, механизмы реализации, долгосрочные и ближайшие перспективы) // Труды исследовательского центра (Под ред. Н.А. Селезневой. А.И. Субетто. – М., 2002. – 243 с.
6. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття / Авт.кол.: В. Литвин, В. Андрущенко, С. Довгий та ін. – Кн. 3: Модернізація освіти – К.: Навчальна книга, 2003. – 943 с.
7. Суртаева Н.Н. Гуманитарные технологии в современном образовательном пространстве: Монография. – Омск: БОУДПО «ИРООО», 2009. – 180 с.
8. Чобітько М.Г. Особистісно-орієнтована професійна підготовка майбутнього вчителя: теоретико-методологічний аспект. – Черкаси: Брама – Україна, – 2006. – 560 с.

В статье рассматриваются основные тенденции развития социально-педагогического образования в контексте Болонского процесса.

The article deals with the concepts of education quality, conditions advancement the quality of social-pedagogical education in the context of Bologna process.

УДК 378:613

Майборода Г. Я., Пакушина Л. З.

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ В ПЕРІОД МОДЕРНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Стаття присвячена аналізу умов формування валеологічної грамотності майбутніх соціальних педагогів у період інноваційних змін системи вищої освіти в Україні.

Постановка проблеми. Як зазначає Сікорський П. І., готуючись приєднатися до Болонського процесу, наша держава послідовно вимагає дотримання його вимог. Міністерство освіти і науки України проводить всеукраїнський експеримент із запровадження кредитно-модульної системи навчання, яка дасть змогу суттєво поліпшити результативність навчання у вищих закладах освіти і виконати вимогу щодо впровадження Європейської кредитно-трансферної системи ECTS [5]. Таким чином, у наших ВНЗ активно впроваджується інноваційна технологія, яка вносить суттєві зміни у процес викладання кожної дисципліни, передбаченої навчальним планом підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Технологія модульно-рейтингового навчання раніше вже досліджувалася вітчизняними науковцями (Н. І. Шиян, В. Г. Коваленко, Л. І. Костельною, І. М. Романюком та іншими), була позитивно оцінена ними і рекомендована для подальшого впровадження. Але ці дослідження здійснювалися при